

KONCEPCE A MANAGEMENT TRAVNATÝCH PLOCH V LOUNECH

Podmínky, postupy a opatření v období vysokých teplot a dlouhodobého sucha

Jak v oblasti správy zeleně přistupovat k travnatým porostům, které za současných extrémních podmínek přestávají plnit svoji funkci? Jak se vypořádat s problémy vyvolanými vysokými teplotami a dlouhodobým suchem? A jak tomu přizpůsobit management travnatých ploch?

K nalezení optimálního řešení je potřeba nejprve dané **problémy pojmenovat**. Pak si ale také říct, co od trávníku očekáváme, **co je cílem** a jak nám má sloužit, tj. určit v konkrétních místech hlavní funkci, kterou má travnatý porost plnit. Až na základě toho lze nastavit tomu odpovídající technologii údržby travnatých ploch, tj. např. **stanovit, kdy, co, jak často a jak sekat nebo hnojit**.

Je třeba zvážit nové založení druhově pestřejších travních porostů, které budou lépe vyhovovat na dané ploše stanovenému účelu. Nebo také kvalifikovaně rozhodnout, zda má trávník na daném stanovišti svoje opodstatnění a nebylo by vhodnější trávník nahradit jiným vegetačním prvkem, např. suchomilnými smíšenými trvalkovými výsadbami nebo zapojeným porostem půdopokryvných rostlin.

- 1) Popis problémů
- 2) Vytyčení cílů
- 3) Návrh řešení
- 4) Aplikace navrhovaného řešení

1) POPIS PROBLÉMŮ

- estetické problémy
 - o trávnik není zelený
 - seká-li se při vysokých teplotách moc často nebo moc nakrátko, může tráva upadnout do tzv. letní dormance, kdy trávnik zastaví svůj růst a vývoj. Trávnik však není mrtvý.
 - o neposečený trávnik se slehává
- kompoziční problémy
 - o zbytková plocha trávniku o malé výměře
- hygienické a zdravotní problémy
 - o prašnost – nízko sečený suchý trávnik je zdrojem zvýšené prašnosti
 - o klíšťata – ve vyšších travnatých porostech je zvýšený výskyt klíšťat
 - o alergie - nepokosený travnatý porost negativně působí na alergiky
- problém zvyku
 - o lidé vyjadřují nespokojenost, pokud je trávnik neposečený. Jsou zvyklí, že trávnik je zelený a nakrátko posečený.
- ekonomické problémy
 - o vysoké náklady na pravidelné sečení trávniku, jehož funkce a využitelnost jsou omezené
- „být či nebýt“ – posouzení, zda má trávnik na daném stanovišti vůbec nějaký smysl?
 - o ANO - trávnik na daném stanovišti má smysl, je zde z hlediska využití perspektivní, má cenu ho zde podporovat. Např.:
 - důležitý prostor pro pobyt u vody
 - důležitý vegetační prvek z hlediska kompozice parkové úpravy
 - o NE - trávnik na daném stanovišti nemá smysl. Např.:
 - vysychavé stanoviště s velkým zastoupením expanzivních a plevelných druhů
 - nízká produkční schopnost půdy (chudá půda) s dominancí oligotrofních druhů s nízkými nároky na výživu. Přísev náročných druhů by neměl smysl, stávající oligotrofní druhy by je po čase potlačily.
 - zbytková plocha trávniku

2) VYTYČENÍ CÍLŮ (= určení funkce a kvality porostu), jaké funkce?

- estetická funkce trávniku
 - o živý zelený trávnik zadržující vodu a prašnost
 - o trávnik na pohled hezký (= funkce pohledová)
 - o trávnik bez ruderálních a expanzivních plevelů
- kompoziční cíl
 - o seč, která optimalizuje využití trávniku na daném stanovišti
- hygienický a zdravotní cíl
 - o management seče přizpůsobený pobytové funkci, s ohledem na zamezení výskytu klíšťat
- pobytová funkce trávniku
 - o trávnik, na kterém je radost „pobejt“
- problém zvyku – informovanost veřejnosti zajistí nový pohled na plochy zeleně
- ekologická funkce trávniku – podpora biodiverzity
- ekonomicky optimalizovaná péče
 - o optimalizovaná péče s ohledem na požadovanou funkci a cíl

K tomu, abychom ve městě udrželi travnaté porosty zelené, je řešením pracovat s druhově pestřejšími porosty, směsí dvou skupin rostlin:

- jednoděložné rostliny
- dvouděložné rostliny – jsou kvetoucí a zůstávají zelené i při vysokých teplotách (i když v pojetí trávnikářství se jedná o tzv. plevelné druhy.)

3) NÁVRH ŘEŠENÍ (možnosti zlepšení kvality travnatých ploch)

- **Zastavení seče z důvodu vysokých teplot**
 - Správce zeleně bude od června do září sledovat s denním předstihem průběh denních teplot.
 - Pokud bude předpověď počasí předpovídat na další den teploty nad 26°C, vydá správce zeleně smluvním firmám emailem „**Pokyn o zastavení seče z důvodu vysokých teplot**“.
 - Tento pokyn vydá firmám den před plánovaným zastavením seče, do 15. hodiny odpoledne. Pokyn stanoví datum a rozmezí hodin, kdy se nebudou travnaté plochy sekat. Na zasláný email správce upozorní také telefonicky. Smluvní firmy tak budou moci včas zareagovat na situaci a připravit alternativní plán prací na další den.
 - Od června do září je vhodné sekat travnaté plochy od sedmé hodiny ranní do chvíle, kdy vzduch dosáhne teploty +26°C.
- **Zastavení seče z důvodu dlouhodobého sucha**
 - Správce zeleně bude od června do září sledovat kromě průběhu denních teplot také množství dešťových srážek a nasycenost půdy vodou.
 - V případě déle trvající absence dešťů a sucha (řádově týdnů), kdy je půda suchá a vyprahlá, vydá správce zeleně smluvním firmám emailem „**Pokyn o zastavení seče z důvodu dlouhodobého sucha**“.
 - Tento pokyn vydá firmám den před plánovaným zastavením seče, do 15. hodiny odpoledne. Pokyn stanoví datum, od kdy nebudou travnaté plochy sekat. Seč bude zastavena až do odvolání. Na zasláný email správce upozorní také telefonicky.
- **Odvolání zastavení seče z důvodu dlouhodobého sucha**
 - V okamžiku, kdy se začne ochlazovat, začne pršet a pomine dlouhodobé sucho, povolí správce zeleně pravidelné plošné sečení za předpokladu snižování listové plochy trav o 1/3 výšky listové plochy trav.
 - O aktuálních změnách v pravidelnosti plošného sečení bude správce zeleně veřejnost informovat prostřednictvím webových stránek.
- **Výška seče**
 - dle typu trávníku a způsobu využití bude zvýšena výška seče na výšku 8-10 cm.

Omezení sekání má pozitivní vliv z hlediska zadržetí vody, snížení prašnosti, ochrany hmyzu a úspory peněz.

- **Mozaiková seč**
 - přírodě blízký typ obhospodařování travnatých společenstev, který spočívá v ponechání nepokosených míst. Ta nejsou sečena ve stejném roce, ale až v letech následujících. Díky mozaikové seči jsou na daných plochách vytvořeny různé typy stanovišť. Mozaika má podobu plošek a pásů. Optimálně by měla zůstat neposečena 1/3 celé plochy.
 - vybrané plochy sekat 1-3x za rok, ostatní 4x
 - nesečené plošky pokaždé jinde
 - vytvářet velké a tvarované, nepravidelné okraje
 - optimalizuje využití trávníku na daném stanovišti
 - sekané plochy se pravidelně střídají
 - cílem je sekat méně intenzivně a šetrněji k rostlinám a živočichům
 - podpora druhové diverzity a zlepšení ekologické stability (rozvoj lučních nektaronosných bylin, přítomnost motýlů)

- **Založení květnatých luk přirozenou sukcesí**
 - Podpora potlačovaných druhů změnou technologie péče
- **intenzivní práce na malých plochách – opakovaně** nebo velkoplošný zásah – jednorázově
- **Vyrovnaná harmonická výživa - minerální hnojení (N, P, K, Ca).**
 - je-li důvodem nízké kvality trávníku opakující se vliv suchých období, je potřeba se zaměřit speciálně na **obsah draslíku**
 - kosením odebraná hmota (min. 7x za vegetační období) je potřeba uměle dodat
 - použití hnojiv s postupným uvolňováním biogenních prvků
 - aplikace hnojiv pouze v nezbytném množství, ve správném čase, tj. té které fenologické fázi tak a tak starého travního porostu
 - dusíkaté hnojení v období vzcházení
- **Návrh druhového složení přísevu** – jeden dominantní druh trávy a další druhy jen doplňkové
- je-li stanoviště příliš vysušné, ochranou proti větru lze snížit výpar, čímž se ovšem dosáhne i zvýšení teploty stanoviště
- je-li půda zrnitostně lehká, ztuhnout ji x je-li těžká, vylehčit ji

4) APLIKACE NAVRHOVANÉHO ŘEŠENÍ

Praktická aplikace navrhovaných řešení

Na intenzivně využívaných travnících (parky, dětská hřiště, rekreační a pobytové plochy, sídliště) bude pro podporu růstu a kvality travníku upravován režim údržby podle typu a využití. Např.:

- omezení seče v období vysokých teplot
- omezení seče v období dlouhodobého sucha
- přizpůsobení doby seče horkému počasí
- zvýšení výšky seče
- minerální hnojení

Terénní průzkum

budou vytipovány:

- plochy vhodné pro aplikaci **mozaikové seče** – lokality spíše krajinného charakteru, kde lze uplatnit extenzivní způsob údržby
- plochy, kde je potřeba provést **dosevy**
- plochy, kde travnaté **plochy neplní svůj účel** a kde lze uvažovat o alternativním způsobu ozelenění

„Soupis travnatých ploch“

Na základě terénního průzkumu bude postupně vznikat zjednodušená forma pasportu, zaměřeného na travnaté plochy, o dvou částech:

- **mapa**
 - zákres travnatých ploch dle účelně vymezených kategorií travnatých ploch
 - pobytový trávník
 - pobytový trávník s aplikovanou mozaikovou sečí
 - luční trávník
- **tabulka**
 - identifikační údaje
 - identifikace plochy
 - zařazení do kategorie
 - návrh péstebních opatření
 - termíny a druhy opatření

Tvorba tohoto „soupisu“ a jeho struktury, bude zároveň pracovní verzí (přípravou) a podkladem pro zadání zpracování skutečného, softwarově řešeného, pasportu zeleně, nejen travnatých ploch.

Pasport zeleně, jako plnohodnotná součást městského informačního systému o nezastavěných plochách v území, vytvořený na podkladě digitální katastrální mapy je rozhodujícím podkladem pro správu zeleně. Obsahuje kvantitativní údaje o zastoupených prvcích, pro které se v rámci správy zeleně navrhuje odpovídající režim péče.